

Lidt om et par af Vammens præster

Den strenge pastor Michael Feld (baseret på bogen 'Dengang i Viborg II')

Pastor Michael Feld kom til Vammen i 1737 som 29-årig, og med en baggrund i pietismen, som introducerede læren om det fromme liv, og det nære forhold mellem Gud og det enkelte menneske. Denne lære havde blandt betydet, at konfirmationen blev introduceret i 1736, for at sikre at hvert enkelt unge menneske kendte sin elementære kristendom. Det var helt nødvendigt, at alle kunne læse, og skolen blev efterhånden for alle.

Michael Feld var en handlingens mand, men desværre omringet af Vammenbønder, som ikke var med på ideen om at de skulle hjælpe med at bringe kirken og fx de omkringliggende diger i orden. Pastor Feld fik støtte af biskop Wøldike i Viborg, som indførte bøder til de bønder, som ikke deltog i arbejdet og foranledigede at sognefogeden skulle udpante de bønder, som stadig ikke rørte en finger.

Pastor Feld havde også travlt på at lægge en dæmper på festivitás og løssluppenhed, og mødte personligt op ved bryllupper og andre fester for at stoppe spillemændene og få folk til at holde op med at drikke øl og brændevin – ifølge 'Dengang i Viborg II' (s.69) lykkedes det sjældent. Han gik så vidt som til at indberette det for højeste kirke-myndighed i København i 1744, tillige med en klage over at bønderne gik til 'grandestævner' ('bystævner') for at diskutere Vammens anliggender umiddelbart efter kirketid, og også disse møder endte i alkohol, slagsmål og udskejelser. Svaret fra Kirkeinspektionskollegiet var at han måtte søge at påvirke menigheden gennem sine prædikener. Det var som at slå vand på en gås, på trods af mange bål- og brandtaler.

Pastor Feld beskrev, at hovedproblemet var de ældre – dvs. folk over 30 år – og ikke de ganske unge. De havde jo netop gennem konfirmationen lært den rette tro.

Han kæmpede desuden med endnu et uvæsen i Vammen: ifølge ham var der i området en ganske betydelig mængde 'overtro'. Ifølge beretninger tvang Pastor Feld folk til 'at stå åbenbart skrifte'. Det vil sige at de skulle bekende deres synder og fejltrin foran kirkemenigheden. Det var god underholdning for sladder-glade medborgere.

Pastor Feld døde som blot 51-årig i 1760. Nogle konkluderede, at hans nidkærhed sled ham op.

Den fordomsfrie pastor Finderup (baseret på Christian Wammens kapitel i Tjele på Langs 2020 "Når bønder elsker")

Pastor Rasmus Sørensen Finderup var præst i Vammen 1788-1801. Han udøvede præstegerningen i 13 år i Vammen, og han var vellidt både på godser og hos de jævne og små folk – alle steder som 'et sandt kristeligt menneske'. Ikke desto mindre var han også ret åben og tolerant. Han tillod for eksempel sine to unge medarbejdere, kusken Lauritz Andersen og husjomfruen Anne Hedvig, at leve ret åbent i et kærlighedsforhold på præstegården.

I 'Tjele på Langs 2020' har Christian Wammen i dramadokumentarisk stil fortalt om disse to unge i artiklen 'Når bønder elsker – En kærlighedshistorie som tager sit udspring i Vammen Præstegård'. Lauritz Andersen og Anne Hedvig var hans tiptipoldeforældre, som arbejdede på præstegården i årene omkring 1800. De var gode folk: Lauritz var kvik og yderst pålidelig, og Anne Hedvig formåede at styre husholdningen, så der kunne dækkes op til lækre måltider når fx biskop Tetens kommer på visitats. Anne Hedvig kom fra en større købmandsgård i Nykøbing Mors. Hun havde godt styr på hvad

der fandtes af tilgængelige lækkerier, som også kunne købes i Viborg. De to unge kærestefolk var ikke uden grund både meget kede af det og bekymrede, da pastor Finderup døde natten til 11. maj 1801.

Stiftsprovst Stochholm bekæmpede løbsagtighed og synd (baseret på Christian Wammens kapitel i Tjele på Langs 2020 "Når bønder elsker")

Pastor Finderups efterfølger – Stiftsprovst Jens Stochholm – fór til gengæld hårdt frem mod syndere såsom folk, der dyrkede uægteskabelige kærlighedsforhold. Sine egne 21 børn fik han indenfor 2 ægteskaber. Der var derfor ingen nåde, da det kom frem, at Anne Hedevig var blevet gravid sidst på året 1801 som ugift. Selvom Lauritz's familie har taget hende til sig med åbne arme (hun var fx gudmor til Lauritz' niece allerede i 1800), blev de betragtet som forbrydere. Stiftsprovsten jog det unge par ud af Præstegården i julen 1801, og de måtte flygte over hals og hoved med få ejendele. Hun fødte sit barn – en dødfødt datter - hos sin mor i Nykøbing Mors, og han tjente som karl hos sin bror Jens. Brødrene Lauritz og Jens købte efternavnet 'Vammen' med enten V eller W. Lauritz blev landsoldat, og det var han i 8 år. De blev endeligt viet i 1812 og levede sammen i 41 år, og fik yderligere 5 børn sammen som degnepar i Hjerke-Harre sogne i Salling. I 1853 døde Lauritz af kræft, og Anne Hedevig døde i 1855 af brystsyge.

Hvad angår stiftsprovsten, så var han cirka 30 år, da han afløste afdøde Rasmus Finderup, og han havde sit virke i Vammen indtil 1833. Han forandrede livet i Præstegården radikalt, som en af tidens store moralister, hvilket bl.a. afspejler sig i hans skrivelser. Han skrev fx imod udenomsægteskabeligt samkvem i skriftet 'Løbsagtighed er ingen Synd, denne Mening bestredet!', samt et skrift med titlen "Selvmorderens Forbrydelse beskuet i Kristendommens Lys' samt " Skilsmisens djævelske Uvæsen". Wiberg – som har skrevet præstehistorie – beskriver ham som 'nidkær, men stridbar'.

Portrættet til venstre af Jens Stochholm er fra Aalborg Historiske Museum, og det blev bragt af Christian Wammen i historien om hans tiptipoldeforældre i 'Tjele på Langs, 2020' på side 156.